

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η «ΕΥΡΩΠΗ»:

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Μатаιότης Μатаιοτήτων

Η

Ευρωπαϊσμός ως Ιστορία μιας Ρωμαντικής Παρακμής

Στην προηγούμενη τριλογία μου («Εξπρές» 29 και 31/8 και 1/9), ανέλυσα την αληθινή αιτία της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης, σκιαγράφησα τη θεωρητική θεμελίωση του φαινομένου και κατέδειξα τα ουσιαστικά σφάλματα της αντίστοιχης θεώρησης του Padoa-Schioppa

. Το δεύτερο σκέλος της ομιλίας του

Padoa

-

Schioppa

που προηγήθηκε της συμβουλοποίησής του, αναφερόταν στις επιπτώσεις της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης πάνω στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο Padoa-Schioppa έχει μια κυρίαρχη μέριμνα: το διαβόητο «Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα». Κι αυτό όχι ως μια ρεαλιστική δυνατότητα, αλλά σαν μια καινούρια Ευρωπαϊκή ουτοπία, την ιδεολογία του Ευρωπαϊσμού. Οι προφάσεις που επικαλείται για να εξηγήσει την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση είναι ακριβώς αυτές που χρειάζεται για να ενισχύσει (όπως νομίζει) το εγχείρημα οικοδόμησης μιας Ευρωπαϊστικής Ευρωπαϊκής ενότητας. Οι σκέψεις του δεν είναι επιστημονικές και αντικειμενικές, αλλά καθοδηγούνται από υπερκείμενη σκοπιμότητα. Το διαπιστώσαμε αυτό ολοφάνερα στο άρθρο μου της 12/9, όπου έκανα και κριτική των απόψεών του για τις επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συμπληρωματικά τώρα, για την σοβαρή σε βάθος ανάλυση του θέματος, θα επισημάνω τα κύρια ιστορικά δεδομένα του Ευρωπαϊκού φαινομένου, τα οποία εξηγούν τις παρούσες εξελίξεις.

Παρελθόν, παρόν και μέλλον συμπλέκονται σε μια αλληλουχία όπως τα μέρη ενός οργανικού όλου. Χώρος και Χρόνος είναι οι τρόποι που μια απόλυτη πραγματικότητα παίρνει φυσική ύπαρξη – η «υλοποίησή» της απαιτεί τοπική έκταση και διάρκεια ώστε η νοητή διαφοροποίηση, διάρθρωση και σύνθεση των συστατικών παραγόντων της ιδεατής ενότητάς της να λάβει φυσική υπόσταση. Οι συστατικοί παράγοντες υλοποιούνται ως διαφορετικά μέρη στον χώρο και διαφορετικές φάσεις στον χρόνο. Με αυτόν τον τρόπο εκδηλώνεται στην πληρότητά της η φύση της πραγματικότητας. Έτσι έχει ενότητα και η ύπαρξη του ατόμου στον χώρο και χρόνο.

Το φιλοσοφικό αυτό θεώρημα το ανέφερα για να τονίσω ότι υπάρχει βαθύς λόγος που υποχρεώνει να παίρνουμε σοβαρά το παρελθόν, στην ανάλυση του παρόντος και την πρόγνωση του μέλλοντος. Και να μια πολύ διαφωτιστική εφαρμογή στην περίπτωση της Ευρώπης. Θα δώσω πρώτα μια αφοριστική διατύπωση που έχω παίξει, και θα την στοιχειοθετήσω εν συνεχεία.

Αρχαιοελληνικοί Αφορισμοί για την Ευρώπη

1) Το Ευρώ και η Ευρωζώνη είναι ένα τεχνητό κατασκεύασμα.

2) Συνεπώς είναι ευπαθές προϊόν: έχει (σχετικά σύντομη) ημερομηνία λήξης.

3) Η λήξη του μπορεί να επέλθει είτε από την κανονική αποσύνθεσή του ή από δεδομένη αφορμή (ακόμη και ανεπαίσθητη) υπό τις κατάλληλες συνθήκες παγκοσμιοποίησης.

4) Γι' αυτό η Γερμανική (μάταιη κατά Nietzsche και την αλήθεια) «σοφία» το συνέδεσε με χρηματοπιστωτικό θεσμό παγκοσμιοποίησης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

5) Ευφυέστερη η Γερμανική βαρύτητα από την ελαφρότητα της Γαλλικής «λογικής» και την φαντασιοκοπική αυτοσυμφεροντολογία της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Ευφυέστερη, αλλά και πάλι μάταια, ως μη (κλασικά) σοφή. Το μάταιο του Ρωμαντικού Ηρώα: Siegfried και το Λυκόφως των Θεών. (Ξανάρχεται).

6) Κοινοτική Αλληλεγγύη για τους Γερμανούς: να αποδεχθούμε την Ευρωπαϊκή Ηγεμονία με τη συναίνεσή τους. Να πάρουμε το Αυτοκρατορικό Στέμμα προσφερόμενο από τη Δίαιτα των Βρυξελλών, του Στρασβούργου και της Φραγκφούρτης. (Δεν έχουν Bismarck τώρα;! Αλλά υπάρχει η Αμερική!).

7) Κοινοτική Αλληλεγγύη για τους Γάλλους και τους άλλους απροσάρμοστους της Ιστορίας: όλοι μαζί να χρησιμοποιήσουμε τη Γερμανία για να σωθούμε, και να κάνουμε όσο γίνεται το δικό μας, και προπαντός για να κρατήσουμε την ταυτότητά μας, δηλαδή το παρωχημένο status quo

.

8) Κοινοτική Αλληλεγγύη για τους Άγγλους, τους Σκανδιναβούς και τη Νέα Ευρώπη: να έχουμε ένα forum συνεννόησης και μια κοινή αγορά. Χρήσιμο είναι. Από εκεί και πέρα εμπειρικά. So far. Για τα σοβαρότερα υπάρχουν φυσικά οι Η.Π.Α.

9) Η Ευρώπη ήλθε από την Φοινίκη στο Αιγαίο. Είναι η Σελήνη της Μέσης Ανατολής. Την άρπαξε ο Ζευς, αρχός και κύριος της Νέας Τάξης Θεών, όπως αυτή εκφράζεται από τον Ηλιο του Απόλλωνα. Δύναμη και Φώς. Η Αμερική προς την (νεωτερική) Ευρώπη ως η (αρχαία) Ελλάδα προς την Μέση Ανατολή, ως ο Ηλιος προς την Σελήνη. Πόσο ιστορικώτερη πρέπει να γίνει η μυθολογία;!

10) Ένα πράγμα, και μέγα, λείπει τόσο από τους σοβαρούς «Κουτόφραγκους» (= Γερμανούς) όσο και από τους φαιδρούς Κουτοπόνηρους (= Νεοέλληνες του κατεστημένου): ο λόγος του όντος. Για την Γαλλική μέθοδο και την Αγγλική εμπειρία ουδείς λόγος.

10 και 1) Η Γερμανική Ιστορία είναι τραγωδία. Η Νεοελληνική κωμωδία. Siegfried και Καραγκιόζης.

Και τώρα η ανάλυση μετα τους χρησμούς!

Γεωγραφικά, η Ευρώπη είναι μια χερσόνησος της Ευρασίας. **Γεωπολιτικά**, αποτελεί το τελευταίο μέχρι τώρα επίκεντρο του κεντρικού συστήματος της Ιστορίας, που ξεκίνησε από τη Βαβυλωνία και την Αίγυπτο, περιέλαβε τη Μέση Ανατολή με την Περσία και την Βόρειο Αφρική, επεκτάθηκε στην Ελλάδα και την Ιταλία, ενσωμάτωσε τη Μεσόγειο και την πέραν των Άλπεων Ευρώπη, και τέλος διαδοχικά συνήψε σε παγκόσμια ολοκλήρωση τον Νέο

Κόσμο και την Άπω Ανατολή.

Ιστορικά

, Ευρώπη κυρίως είναι οι κοινωνίες που αναπτύχθηκαν στον χώρο της γεωγραφικής Ευρώπης μετά την κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την είσοδο στο κύριο ρεύμα της Ιστορίας των Τευτονικών φύλων από τον Βορρά και των Αραβικών από τον Νότο της Ζώνης του Πολιτισμού.

Πολιτιστικά

, αυτή η ιστορική Ευρώπη ορίζεται από την αντίθεση, αντιπαλότητα και σύγκραση του Γερμανικού με το Κλασσικό.

Η ουσία μιας ιστορικής πραγματικότητας εκφράζεται αποκαλυπτικά στον πολιτισμό της. Το Ευρωπαϊκό πνεύμα πάσχει από μια βαθύτατη αδυναμία ολοκλήρωσης και τελείωσης: ρήγματα μέσα του αποδείχτηκαν αγεφύρωτα. Έχει εγγενή τάση προς το άπειρο, αυτό που δεν έχει πέρας και δυνατή μορφή. Είναι μέγιστο θέμα αυτό και άλλης θεωρίας και περιστάσης η εμβάθυνσή του. Αλλά η καθοριστική αδυναμία φυσικής συναρμογής και εναρμονισμού, ένα θεμελιώδες έλλειμμα αρμονίας, του Ευρωπαϊκού πνεύματος φαίνεται καθαρά στις συνέπειές της: τον υποκειμενισμό, τον σχετικισμό και μια συνεπακόλουθη τρομακτική τεχνητότητα με την οποία το αβέβαιο πασχίζει να δημιουργήσει σκληρή τάξη και το ασταθές θέλει να επιβάλλει κατάσταση ισορροπίας. Στο Ευρωπαϊκό Πνεύμα είναι ξένη η φυσική τάξη, ο «κόσμος» με την αρχαιοελληνική έννοια.

Τη διανοητική και αξιολογική τεχνητότητα, απότοκο της πνευματικής δυσαρμονίας και ανισορροπίας, επαναλαμβάνει στο πολιτικό πεδίο το «Εθνικό Κράτος» με την ιδεολογική ρομαντική σύγχυση του «έθνους» και την πρακτική, ισοπεδωτική τεχνητότητα του πατερναλιστικού (προστατευτικού και κατευθυντικού) κράτους. Η εθνική ιδεοληψία θεωρεί τα πολλά άτομα σαν μάζα και τα ελάχιστα σαν ήρωες, παράγωγες οντότητες και τα δύο από μια θολή φαντασία. Η πρακτική (ο κρατικισμός) τα αντιμετωπίζει σαν ανώριμα παιδιά.

Το βασικό αυτό χαρακτηριστικό του Ευρωπαϊκού Πνεύματος, το α-πέραντο και α-τελές και α-τέλεστο, προβάλλεται στην πολιτική ιστορία της Ευρώπης ως γεωπολιτική αδυναμία ολοκλήρωσης του χώρου σε ενιαία συστήματα εξουσίας. Από τη συμβολική αρχή της ιστορικής Ευρώπης, το 800 μ.Χ. (όταν τα Χριστούγεννα ο Καρλομάγνος εστέφετο Αυτοκράτωρ στη Ρώμη της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, αυτού δηλαδή που θα γινόταν η Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία του Γερμανικού Έθνους), ο Ευρωπαϊκός χώρος ουδέποτε έχει ενοποιηθεί. Τα μέγιστα ολοκληρώματά του ήσαν βραχύβιες και ασταθείς ενοποιήσεις από τα δύο Φραγκικά κέντρα εκατέρωθεν του Ρήμου, επί Ναπολέοντος και Χίτλερ. Αντιπαραθέστε σε αυτήν την εύγλωττη ανολοκληρωσία, την πρακτικά συνεχή ενότητα της (καθ' ημάς) Εγγύς Ανατολής, του πολυδύναμου βαλκανομικρασιατικού γεωπολιτικού πεδίου με τις προεκτάσεις του.

Το γεωπολιτικό ανολοκλήρωτο του Ευρωπαϊκού χώρου έχει βαθιές ρίζες **πολιτιστικές** (ασύζευκτη αντίθεση μεταξύ του Γοτθικού και του ΕλληνοΡωμαϊκού),

γεωγραφικοκλιματολογικές

(ασυμβατότητα μεταξύ της ζώνης του (παρηκμασμένου) πολιτισμού και των περιοχών (ρωμαλέας) βαρβαρότητας (=μεταξύ φυσικής ακοσμίας και τεχνητής τάξης),

πολιτικές

(γέννηση και διασπαστική δράση προς τα έξω του εθνικού κράτους, τόσο ισχυρή, όσο σκληρή είναι η ομογενοποιητική δράση του στο εσωτερικό του). Το Ευρωπαϊκό πεδίο διαιρέθηκε σε οριζόντιες ζώνες: Βορρά και Νότου, Γερμανικής Αυτοκρατορίας και Ρωμαϊκής πνευματικής εξουσίας, Μεταρρύθμισης και Καθολικισμού. Καθώς επίσης και σε κάθετες στήλες: α) Εθνικά Κράτη στη Δύση – Αγγλία, Γαλλία, Ισπανία - β) Κρατικός πολυμερισμός στο Κέντρο – Γερμανία, Ιταλία (οι δυο χώρες ενοποιήθηκαν μόλις στο δεύτερο ήμισυ του 19

ου

αιώνα) – γ) Αυτοκρατορικά μοντέλα πολιτικής εξουσίας στο Ανατολικό τμήμα – Ρωσική Αυτοκρατορία, ΑυστροΟυγγρική Αυτοκρατορία, Βυζαντινή και Οθωμανική Αυτοκρατορία. (Ακόμη και στις μέρες μας ζήσαμε με τους πολέμους της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας τι σημαίνει η δημιουργία εθνικών κρατών από έναν πολυεθνικό, πολυπολιτισμικό, πολυθρησκευτικό τρόπο οργάνωσης κράτους).

Πάντοτε στην ιστορία οι ενοποιήσεις ολοκληρώσιμων γεωπολιτικών χώρων γίνονται με τη διαφορική βία που ασκεί ένα ισχυρό κέντρο από τις παρυφές του χώρου. Τέτοια κέντρα ξεκινούν σαν ασημαντες δυνάμεις τοποθετημένες στη γεωγραφική περιφέρεια και στο αναπτυξιακό περιθώριο ενός κατάλληλου πεδίου, ενεργούν μια μετεωρική άνοδο στην κλίμακα ισχύος και τελικά εξαπλώνουν τη δράση τους σε όλο το πεδίο, συνέχοντάς το σε ένα ενιαίο ολοκλήρωμα. Ποτέ αυτή η διαδικασία ενοποίησης δεν γίνεται με διαπραγματευμένη συμφωνία των μερών – ούτε καν σε περίπτωση που ο γεωπολιτικός χώρος είναι άκρως ολοκληρώσιμος, και που η ολοκλήρωσή του βρίσκεται σε ιστορική φάση ωριμότητας (με εξαιρετικά προχωρημένη διαπλοκή των μερών του, π.χ. με ανεπτυγμένες και συστηματικές πολιτιστικές επικοινωνίες, οικονομικές σχέσεις και πολιτικοστρατιωτικές συμμαχίες).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση στον νόμο αυτόν της ισχύος. Το ότι παρουσιαζόταν (όχι πλέον, όχι σοβαρά πλέον τουλάχιστον) σαν τέτοια εξαίρεση εξυπηρετούσε ποικίλες σκοπιμότητες.

Η οικονομική συνεργασία των Ευρωπαϊκών Κρατών, και ειδικά η συμπερίληψη της Γερμανίας (της Δυτικής Γερμανίας τότε) στη συνεργασία αυτή, ήταν απαίτηση των Η.Π.Α.

και όρος που έθεσαν και επέβαλλαν για τη βοήθειά τους στην ανασυγκρότηση της κατεστραμμένης από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο Ευρώπης. Ταυτόχρονα η συνεργασία αυτή ευημερίας δημιουργούσε μια οικονομική ασπίδα εναντίον της περαιτέρω επίδρασης της Σοβιετικής Ένωσης στο Ευρωπαϊκό πεδίο, παράλληλα προς την πολιτικοστρατιωτική ασπίδα του ΝΑΤΟ. Επίσης, η έμφαση στην κοινή αγορά τόνιζε τη σημασία της απελευθέρωσης από τα βαριά κανονιστικά πλαίσια οικονομικής δραστηριότητας στις ηπειρωτικές Ευρωπαϊκές χώρες.

Αυτή τη σαφή αρχή, ορισμένα Ευρωπαϊστικά μυαλά εξέλαβαν ως ευκαιρία προσπάθειας υλοποίησης των ουτοπιών τους. Ότι δηλαδή θα μπορούσε με την κατάλληλη μεθόδευση να εξοκείλει η σαφής εκείνη αρχή σε ένα ασαφές εσχατολογικό φαντασιοκόπημα που θα πραγμάτωνε (κάποτε!) με ειρηνικό τρόπο το ιδανικό του Χίτλερ για μια Ηνωμένη Ευρώπη.

Και βέβαια η εσχατολογική Ευρωπαϊστική ουτοπία δεν πείραζε, όσο συνεργούσε στο ευκαίιο αποτέλεσμα: στη δημιουργία ενός ισχυρού μετώπου οικονομικά αναπτυγμένων και συμπεπλεγμένων Ευρωπαϊκών χωρών που θα λειτουργούσε και σαν θώρακας απέναντι στην κομμουνιστική απειλή της Σοβιετικής Ένωσης και των Ευρωπαϊκών Δορυφόρων της.

Ο Ευρωπαϊστικός ρωμαντισμός (ουτοπία στο τετράγωνο, μετά την ουτοπία του έθνους) είχε περάσει σε ωρισμένους Ευρωπαϊκούς κύκλους που είχαν πάρει ένα αέρα (όχι τελείως ανώφελο) στις δεκαετίες των 70 και 80. Αλλά η κατάρρευση της Σοβιετικής Πωσικής Αυτοκρατορίας και η μετατροπή του διπολικού παγκόσμιου συστήματος σε μονοπολικό, με τις ραγδαίες ανακατατάξεις που αυτή η κοσμοιστορική μεγαμεταβολή προκάλεσε, προκαλεί και θα προκαλεί στο προσεχές μέλλον μεχρι να κατασταλάξει, έθεσε τέρμα στην όποια ρητορική πειστικότητα των Ευρωπαϊστικών ιδεοληψιών. Η ανυπέρβλητη εγγενής ρηγμάτωση του Ευρωπαϊκού φαινομένου ξαναβγήκε στην επιφάνεια, π.χ. ως Νέα Ευρώπη έναντι της Παλαιάς, και ως η τριπλή διαίρεση που περιέγραψε στους ΑρχαιοΕλληνικούς Αφορισμούς μου παραπάνω.

Υπάρχει και ένας δεύτερος κύριος παράγων που δρα αρνητικά για την Ευρωπαϊστική Ιδεοληψία. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα κατέρχεται στην κλίμακα Ισχύος της Ιστορίας. Η πολιτιστική του παρακμή άρχισε από τα μέσα περίπου του 19^{ου} αιώνα. Η γεωπολιτική του παρουσία και δυναμική εξαντλήθηκε με τους σφαδασμούς ψευδοανανέωσης του 20^{ου}

. Το Επίκεντρο της Ιστορίας μετατέθηκε από τα μέσα του 20^{ου}

αιώνα οριστικά στις Η.Π.Α., οι οποίες από το 1990 έγιναν και ο μοναδικός Πόλος του παγκόσμιου Συστήματος. Νέα περιφερειακά κέντρα αναδύονται στο προσκήνιο της

Ιστοριασ- από την μέχρι τώρα περιφέρεια του συστήματος.

Οι μετατοπίσεις της κατανομής καθολικής ισχύος (πολιτικής, οικονομικής, στρατιωτικής, πολιτιστικής) που συμβαίνουν στο παγκοσμιοποιημένο σύστημα επιδρούν δυσμενώς στην συνεχώς σχετικά και απόλυτα αποδυναμούμενη Ευρώπη. Αυτό από μια επιφανειακή άποψη διευκολύνει τις διαδικασίες συνέργειας των Ευρωπαϊκών κρατών γιατί μειώνει την αντικειμενική δύναμη των αντιστάσεων και αντιδράσεων τους. Αλλά στην ουσία διεγείρει διαφορές συμφερόντων μεταξύ αυτών και μεταξύ διαφόρων κατά το πλείστον περιστασιακών ομαδοποιήσεων τους, που με την παραμικρή ευκαιρία αναδεικνύονται και τονίζονται- πολύ περισσότερο υπό συνθήκες βαθύτατης κρίσης.

Η λύση είναι μια πραγματιστική συνεργασία **μέχρι σημείου και «άχρι καιρού»**. Και σε αυτή την κατεύθυνση κινείται πια η «Ευρώπη», καθοδηγούμενη της Γερμανίας και εφεδρευούσης, όπως πάντα, της Βρετανίας. Η ουσία του ζητήματος έγκειται αλλού, και την είδαμε στο άρθρο μου της 13/9, κάνοντας και την κριτική στην Ευρωπαϊστική «ορθοδοξία» του

Padoa

-

Scioppa

.

(*) Δημοσιεύθηκε στον "Πατρινο Τυπο"